

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΜΗΒΡΑΙ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΗΜΑ

Ήνυχα, χωρίς κανένα θόρυβο, έγινε, φέτος το χειμώνα το πρώτο βήμα μιας νεωτεριστικής εργασίας. Ο κ. Σωτηριάδης ο γνωστός φιλόλογος και αρχαιολόγος, ο μεταφραστής της «Ορέστειας», έκλεισε μια σειρά μαθήματα στη ζωντανή μας γλώσσα.

Είναι καιρός που το εκπαιδευτικό ζήτημα έμπηκε στη θέση του. Ο Ψυχάρης κι ο Ροΐδης έγραψαν πολλά και σοφά, κι ο Φωτιάδης μέσα σ' ένα βιβλίο φιλοσοφικό και πολεμικό ξετύλιξε και μελέτησε το ζήτημα απ' όλες του τις όψεις.

Αυτοί μας έδειξαν την έλλειψη και αξιοδράστη κατάσταση του σχολείου που δε χρησιμοποιεί σήμερα για τίποτ' άλλο παρά για να ξεραίνει τη δροσερή φαντασία του παιδιού, για να φορτώνει το μυαλό με γνώσεις ανώφελες, για να συζητεί το λογικό και να συνειθίζει τη νεότητη στην ψευτοεπίδειξη και στη ρεκλάμα.

Μά κανένας Κυβερνήτης δε θέλησε ποτέ να ρίξει μια ματιά στα τόσα που γράφθηκαν και με το δικό του αυτό λείπει τώρα να ξεχάσουν τα ρουσφέτια και να καταπαδύνονται με τέτοιες κουτοδουλιές.

Αλλά ο τόπος μας βγάζει και μερικούς παράδοξους ανθρώπους που έχουν τη μανία να δουλεύουν για την πρόοδο του Έθνους. Αυτοί δεν είναι ούτε μπαγαπόντιδες, ούτε υστερικοί πατριώτες, μά έχουν ένα σταθερό κι ακλόνητο ένθουσιασμό που τους οδηγεί στην ωφέλιμη εργασία τους.

*

Έτσι λοιπόν ο κ. Σωτηριάδης έσχημάτισε ένα μικρό κύκλο κοριτσιών κ' ένα μεγαλύτερο από κυρίες και δεσποινίδες και άρχισε τη διδασκαλία του με άπαγγελλία και με ανάλυση των δημοτικών μας τραγουδιών και των ωραιότερων λογοτεχνικών έργων της νεοελληνικής φιλολογίας.

Φανταστήτε τα κορίτσια αυτά της άριστοκρατίας μας τί κλονισμούς θα αίστανθηκαν στην ψυχή τους, όταν έδωξε άξια από τα γαλλικά ρομάντσα και από την αποπνευματική ζωή των σαλονιών βρεθήκανε στον έλευθερο αέρα του δημοτικού τραγουδιού και της Ήλιδας.

Με ειλικρίνεια μεγάλη έλεγε μια μαθήτριά πως στην αρχή της φαινότανε πρόστιχο και άστεια ν' ακούει τέτοιες παραδόσεις.

— Έπληγαινα, μου είπε, μόνο γιατί εγνώριζα τον κ. Σωτηριάδη.

Αλλά η φαντασία τους δεν άργησε να φτάσει στο ύψος της όμορφιάς, το πνεύμα τους αγνάντεψε μες τους στίχους το φώς, τον ούρανό, τ' άκρογιάλια τα Έλληνικά και η ψυχή τους αναταράχτηκε γροικώντας τη μελωδία του δημοτικού τραγουδιού.

Και τότε πρωτόνοιωσαν ότι είναι Έλληνες-πούλες.

Έτσι μας κατόντησε η μαϊμουδίστικη εκπαίδευση, να θεωρούμε σαν αποκάλυψη όταν άγγιζουμε μια κλωστή που μας ένώνει με τη φυλή μας.

Αλλά ο κ. Σωτηριάδης έσκέφτηκε ότι είναι άπαράτητο να δείξει στις μαθήτριάς του τη θέση που έχουμε σήμερα στην Ιστορία, δηλαδή πως ο αρχαίος πολιτισμός ξετυλίχτηκε στο βυζαντινό, πως πέσαμε στη σκλαβιά και με τί άγώνες λευτερωθήκαμε. Και δεν έσταμάτησε σε λεπτομέρειες και σε ξερες χρονολογίες, μόνο ξεσκέπαζε το πνεύμα, τη φιλοσοφία της Ιστορίας κι απόδειχνε με λόγια απλά και εύκολονόητα τους αμετάδλητους χαρακτήρες που παρουσιάζει ο Έλληνισμός πάντοτε και στην άκμή και στον ξεπεσμό.

*

Η προσπάθεια του κ. Σωτηριάδη πέτυχε λαμπρά

αφού η ζωντανή μας γλώσσα συγκίνησε το κοινό που θέλει να βρίσκεται απομακρυσμένο απ' αυτήν.

Άλλοι θα εξακολουθήσουν και θα συμπληρώσουν. Έχει όμως την τιμή ότι πρώτος καταπιάστηκε την εκτέλεση ενός έργου που με τη δύναμη των ίκανών θα φέρει την Αναγέννηση του Έθνους

ΑΛΕΞΑΝΤΡΟΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σ' έναν ποιητή που κλαίει

Έσύ δὲν εἶσαι ποιητὴς, εἶσαι φιλικατζίδικο
Που πραγματάκια μᾶς πουλᾶς μὲ ὄρος κακομοίρικο
Και μέσα σὲ μιὰ θάλασσα μεγάλη που μουγκρίζει
Σὺ βλέπεις ἕναν κάβουρα μονάχα νὰ τρεκλίζει.

Σ' ένα πνευματικό ποιητή
Που εἶδε ὄνειρο μενεξέλι,

Έτσι εἶναι ποιητὴς ὑπέρστροφος ποιήσεως,
Φαρεύει μὲς τὸν Καζαμία τις ὁμορφιὲς τῆς φύσεως.
Τώρα στερνὰ ἀνακάλυψε καὶ τόπε μὲ καμάρι
Πὼς δέκα ὥρες ἔχουνε οἱ μέρες τοῦ Γενάρη.
Τὼν στοικῶν μετέφρασε τὰ ἔργα τὰ σοφότερα
Κι' ἄντις νὰ μᾶς τὰ δώσῃ ἀπλά τὰ μπερδεύει χειρότερα.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ

Πολύς πάλι λόγος γίνεται για το Β. Θέατρο. Το πράγμα δε μας φαίνεται περίεργο αφού συνειθισαμε πια στην αρχή και στο τέλος καθ' εποχῆς, ν' ακούμε τα ίδια σχήδια, και τις ίδιες συβουλές απ' τους διάφορους φημεριδογράφους πρὸς το Βασιλέα, τη διεύθυνση, τους ἡθοποιούς, και πρὸς κάθε τι που σχετίζεται με το Βασιλικό. Τώρα ἐπειδὴ ἐπὶ ὧν πῶς ὕστερα ἀπ' τὸ διωρισμὸ τοῦ κ. Βλάχου ὁ κ. Οἰκονόμου δὲν μπορεῖ νὰ μὲν πιά, κι' ὅτι μαζί του φαύγει κ' ἡ οἰκογένεια Κοτοπούλη, ὅλοι τους προβλέπουνε τὸ ἀσφαλέςτατο κλείσιμο τοῦ θεάτρου, και κηδεύουνε τὰ ὄνειρα που στήριζαν στὴ μοναδική μας σκηνή. Τὸ ἐνδιαφερό αὐτὸ τοῦ τύπου εἶναι πολὺ παρηγορητικὸ και δείχνει ὅτι δὲν ἔλειψε στὴν Ἑλλάδα καθὲς ἰδέα, και καθὲς ἀγάπη, για τὰ καλλιτεχνικά ζητήματα. Τὸ κακὸ εἶναι ὅτι μοναχὰ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ θυμᾶται τὸ θέατρο και τὸ ξεχνᾶ ἀμέσως ὕστερα, για νὰ τὸ ξαναθυμηθῇ τοῦ χρόνου, και νὰ τὸ ξαναξεχάσῃ ἔπειτα. Πολλοὶ τὸ εἶπανε και δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια μεγαλότερη ὅτι ὁ τύπος στὴν Ἑλλάδα εἶναι μιὰ δύναμη, ἀνώτερη ἴσως ἀπὸ καθὲς ἄλλη. Λοιπὸν ἡ δύναμη αὐτὴ τί ἔκανε ὡς τώρα για τὸ θέατρο; Ἐνα μεγάλο μηδενικό!

Ἀρκίστηκε μόνον ὡς τὰ σήμερα νὰ φτιάχνῃ μεγάλους συγγραφείς και μεγάλους θεατρίνους κατὰ τὸ κῆφ. ἢ κατὰ τὸ σῦφερό τοῦ πρώτου δημοσιογραφίσκου, και κατάφερε ἔτσι νὰ θαλασσοποιήσῃ τὸ θέατρο σὲ τέτοιο βαθμὸ ὥστε ὁ καθὲς ἡθοποιὸς νὰ νομίζει πὼς εἶναι καταλλήλστατος για ὅλα τὰ πρόσωπα, φτάνει τὰ πρόσωπα αὐτὰ νὰ εἶναι ἔσπουδαία και σοβαρά, κι' ὁ καθὲς γραφίης δραματικὸς ποιητὴς! Τώρα βγαίνει πάλι και φωνάζει πὼς τὸ Βασιλικὸ ἀπότυχε, πὼς τὸ Βασιλικὸ κακοδιοικεῖται, πὼς τὸ Βασιλικὸ ἔγινε μπᾶτε σκύλλοι ἀλέστε, και τὰ τέτοια. Γιατί τὰ λέει ὅλ' αὐτὰ, σὲ τί θὰ ὠφελησουνε, ποιὸν θὰ βλάψουνε, τί θὰ μάθῃ ὁ κόσμος; Τὸν θέλω

τὸν κύριο αὐτόνε Τύπο, ἀφού με τοὺς διαφόρους ἀντιπροσώπους του χώνει βαθειὰ τὴ μούρη του ὡς τὰ πιά ἄπλυτα τῶν θεατρικῶν παρασκευῶν, νὰ βγαίνει παλληκαρήσεια ὅταν εἶναι καιρός και νὰ φωνάζῃ δυνατὰ και καθαρὰ τὴν ἀλήθεια, ὅχι με τὰ συνειθισμένα του πασαλίμματα και κρυφόλογα. Καὶ πάλι ὅταν τὸ θέατρο ρεζιλεύεται με τὰ διάφορα τραγικὰ καραγκιοζιλίκια νὰ μὴ σωπαίνει, και νὰ φοβάται μήπως περάσῃ τὸ δεῖνα μεγαλοδημοσιογράφου, ἢ τὸν τάδε μεγαλουσίαννο συγγραφέα, μὰ νὰ λήθῃ τὴν ἀλήθεια ὀρθὰ κορτὰ και τεκουρῆτα! Μ' ἄλλα λόγια νὰ φωτίσῃ τὸν κόσμον και νὰ τοῦ ὑποδείχνῃ τὸ καλὸ ἢ τὸ κακὸ. Μιὰ που ὁ τύπος κατάντησε δύναμη για κάθε τι στὸν τόπο μας, ἄς γίνῃ δύναμη και για τὸ θέατρο. Κι' ὅταν ἀποφασίσῃ μακριὰ ἀπὸ καθὲ προσωπικὴ συμπάθεια νὰ βλέπῃ τὴν ἀλήθεια και μοναχὴ αὐτὴ, ἄς σταθεῖ στὸ πλάγι μίαν ἀξίαν διεύθυνσης κι' ἄς τὴ βοηθήσῃ ὥπως μπορεῖ κι' ὥπως πρέπει στὴν ἐκτέλεση τοῦ δυσκολώτατου ἔργου της.

Γιατὶ σήμερα ἀποδείχτηκε τρανώτατα πὼς τὸ δυσκολώτερο ἴσως πρᾶμα εἶναι ἡ διεύθυνση θεάτρου. Ὁ κ. Βλάχος ἀπέτυχε, ὁ κ. Στεφάνου ἀπέτυχε, ἀπέτυχε κι' ὁ κ. Οἰκονόμου και θὰ ξαναποτύχῃ ὁ κ. Βλάχος. Για τὸν κ. Οἰκονόμου ἴσως ὑπάρχει δικαιοσύνη ἀντιλογία ἀφού εἶτανε κι' ὁ μόνος εἰδικὸς στὰ θεατρικά, μὰ πρέπει ἐξάπαντος τότε νὰ πιστέψουμε ὅτι δὲν εἶχε ἐκεῖ μέσα τὴν ἀπόλυτη διεύθυνση. Ἀλλίως δὲν μπορεῖ νὰ ζηγηθεῖ πὼς εἶναι δυνατό νὰ παίζονται σὲ μιὰ σκηνὴ που διευθύνει ἄνθρωπος θεατρικῆς ἀξίας τοῦ κ. Οἰκονόμου, ἔργα σὰν τὴν Ἀρτεμισία, τὸ Βελισσάριο κτλ. Ἐπειτα ἡ ξεχωριστὴ προτίμηση στὴ Γερμανικὴ βαρεῖα φιλολογία νομίζουμε πὼς εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς αἰτίες που βλάψανε σημαντικὰ τὸ Βασιλικό. Καὶ για τὴν προτίμηση αὐτὴ μόνον ὁ κ. Οἰκονόμου εἶναι ὑπεύθυνος.

Δὲ λέμε ὅτι τὸ Γερμανικὸ δραματολόγιο δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ ἐκλεχτότερα, ἴσως και τὸ ἐκλεχτότερο, ρὰ για τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ εἶναι ἀκαταλληλότατο και δυσκολοχώνευτο. Ἐκεῖνο που περισσότερο ταιριάζει καὶ φχαριστότερα ἀκούγεται εἶναι τὸ ἑλαφρὸ κοινωνικὸ δρᾶμα. Τέτοια λοιπὸν λεπτὰ, τεχνικά κ' ἑλαφρά δρᾶματα, εἶδος comédies, τὸ Βασιλικὸ δὲ μᾶς ἔδωκε καθόλου ἐνῶ ἔπρεπε αὐτὰ ἀκριβῶς νὰ εἶταν ἡ βάση τοῦ δραματολογίου του, οἱ δὲ τραγωδίαις κ' ἡ κάπως βαρύτερη φιλολογία νὰ ἐμπαιναν σὲ δεύτερη μοῖρα. Τὸ γαλλικὸ θέατρο τώρα τελευταῖα ἔχει πολλοὺς τοὺς ἐκλεχτοὺς συγγραφείς του. Τὸ Becque, τὸν Curel, τὸ Lavedan, τὸ Brieux, τὸ Donnay. Αὐτῶν ἔργα δὲν εἶδαμε καθόλου στὸ Βασιλικό. Καθὼς δὲν εἶδαμε και τῶν νέων Ἰταλῶν ποιητῶν. Τοῦ Giacosa, τοῦ Rovetta, τοῦ Praga, τοῦ Bracco και τῶν ἄλλων. Ἀπὸ τίς ἄλλες φιλολογίας τῆς Εὐρώπης πολὺ λίγα ἔργα, σχεδὸν τίποτα, δὲν εἶδαμε. Ἡ Ρώσικη φιλολογία ἡ θεατρικὴ μᾶς εἶναι ὀλότελα ἄγνωστη, τὸ ἴδιο κ' ἡ Νορβηγικὴ, ἐξὸν ἀπὸ λίγα δρᾶματα τοῦ Ibsen.

Ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν ξέρουμε μοναχὰ τὸ Σαίξπηρ κι' ἀπ' αὐτὴ τὴ Γερμανίαν ἀκόμα, μ' ὅλη τὴ φουρνιά τῶν Γερμανοαυστριακῶν ἔργων, ἕνα Hauptmann μόλις τὸν ἐγνωρίσαμε ἀπ' τὸ ἀκαταλληλότατο για σκηνὴ και μάλιστα Ρωμαϊκὸν ἔργο του, τὴ «Βουλιαγμένη καμπάνα». Ὁ Βέλγος Maeterling μιὰ κορφὴ τῆς σύγχρονης δραματικῆς ποίησης μᾶς εἶναι κι' αὐτὸς ἄγνωστος. Κι' ἄλλοι πολλοὶ και μεγάλοι συγγραφείς καταλλήλστατοι για τὴ σκηνὴ μᾶς ἐξωρίστηκαν φαίνεται για πάντα ἀπὸ τὸ Βασιλικό. Κι' ὅμως μ' ὅλ' αὐτὰ ἐξοκολοῦθαμε πάντα νὰ